

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

B.A. Honours Part-I Examination, 2019

SANSKRIT

PAPER-I (New Syllabus)

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. 'हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः'— उक्तिरियं केनोक्तम् ? 'किरातार्जुनीयम्' महाकाव्ये वक्ता यदुक्तं तद् सर्वं सरलसंस्कृतभाषया प्रतिपादयत । 2+10

अथवा

"नारिकेलफलसम्मितं वचः भारवेः"— इति वचनस्य याथार्थ्यं सोदाहरणं संस्कृतभाषया प्रतिपादयत । 12

2. अधोलिखितेषु कस्याप्येकस्य वङ्गभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनुवादं कुरुत— 5

(क) स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं
हितात्र यः संश्रुणुते स किम्प्रभुः ।
सदानुकूलेषु हि कुर्वते रतिं
नृपेष्वमात्येषु च सर्वसम्पदः ॥

(ख) वनान्तशय्याकठिनीकृताकृती
कचाचितौ विष्वगिवागजौ गजौ ।
कथं त्वमेतौ धृतिसंयमौ यमौ
विलोकयन्नुत्सहसे बाधितुम् ? ॥

अथवा

संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् (द्वयोः)

$$2\frac{1}{2} \times 2 = 5$$

- (क) 'किरातार्जुनीयम्' इति महाकाव्यस्य प्रसिद्धो टीकाकारः कः ? तस्य टीकायाः नाम किम् ?
(ख) महाभारतस्य कस्मिन् पर्वणि किरातार्जुनीयस्य कथाश्रिता वर्तते ?
(ग) 'वर्णिलिङ्गी' इति पदस्य व्याकरणगत- वैशिष्ट्यं लिख्यताम् ।

3. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च व्याख्या कार्या (एकस्य)–

8

(क) व्रजन्ति ते मूढधियः पराभवं

भवन्ति मायाविषु ये न मायिनः।

प्रविश्य हि ध्रुन्ति शठास्तथाविधान्

असंवृताङ्गात्रिशिता इवेषवः॥

(ख) अबन्धकोपस्य विहन्तुरापदां

भवन्ति वश्याः स्वयमेव देहिनः।

अमर्षशून्येन जनस्य जन्तुना

न जातहार्देन न विद्विषादरः॥

4. (क) अधोलिखितेषु व्याकरणपारिभाषिकशब्देषु कयोश्चित् द्वयोः ससूत्रं संज्ञानिर्णयं कुरुत–

3×2 = 6

धातुः, उपसर्गः, लोपः, घि।

(ख) अधोलिखितेषु प्रत्याहारेषु के वर्णाः, निर्णीयताम् (चतुर्णाम्)–

1×4 = 4

यण, झल, अट्, चर्, वश्, खर्।

(ग) द्वयोः सूत्रयोः व्याख्या कार्या –

3×2 = 6

हलन्त्यम्, अदेङ्गुणः, तिङ्शित् सार्वधातुकम्।

(घ) वाच्यपरिवर्तनं कुरुत (चतुर्णाम्)–

2×4 = 8

(i) रामेण बाणेन हतो वाली।

(ii) बालकाः फलं खादन्ति।

(iii) सर्वैः गुणाः पूज्यन्ते।

(iv) त्वया पुस्तकं पठनीयम्।

(v) शिशुः चन्द्रं पश्यति।

(vi) राजा दरिद्राय धनं दास्यति।

(ङ) ससूत्रं पदसाधनं कुरुत (द्वयोः)–

4×2 = 8

रामान्, फलानि, रमायाः, नरेण।

(च) ससूत्रं पदसाधनं कुरुत (द्वयोः)–

4×2 = 8

पठति, सेवन्ते, अपठन्, सेवे।

5. 'स्वप्नवासवदत्तम्' इति नाटकमाधारीकृत्य वासवदत्ता—पद्मावत्योः चारित्रिकं सादृश्यं वैसादृश्यं च आलोच्यताम्। 12

अथवा

- 'स्वप्नवासवदत्तम्' इति नामकरणस्य सार्थकता आलोचनीया। 12

6. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च एकस्य व्याख्या कार्या — 8

(क) कालक्रमेण-जगतः परिवर्तमाना

चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छति भाग्यपङ्क्तिः॥

(ख) यदि तावदयं स्वप्नो धन्यमप्रतिबोधनम्।

अथायं विभ्रमो वा स्याद् विभ्रमो ह्यस्तु मे चिरम्॥

7. वङ्गभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः कार्यः (एकस्य)— 5

(क) पद्मावती नरपतेर्महिषी भवित्री

दृष्टा विपत्तिस्थैः प्रथमं प्रदिष्टा।

तत्प्रत्ययात् कृतमिदं न हि सिद्धवाक्या—

न्युत्क्रम्य गच्छति विधिः सुपरीक्षितानि॥

(ख) कः कं शक्तो रक्षितुं मृत्युकाले

रज्जुच्छेदे के घटं धारयन्ति ?

एवं लोकस्तुल्यधर्मो वनानां

काले काले छिद्यते रुद्यते च॥

अथवा

प्रश्नद्वयं समाधेयम्—

$$2\frac{1}{2} \times 2 = 5$$

(क) कः आसीत् महासेनः? कथं तस्य एवमभिधानम् ?

(ख) “धन्या सा स्त्री यां तथा वेत्ति भर्ता”— कस्य उक्तिरियम् ? अत्र स्त्री — भर्ता इति शब्दद्वयेन कौ बोद्धव्यौ ?

(ग) 'स्वप्नवासवदत्तम्'— इति नाटकस्य भरतवाक्यं किम् ?

8. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च अनुवादं कुरुत (द्वयोः)— 5×2 = 10

(क) Long ago Bodhisattva was born in a Brāhmin family in the province of kośala. He had three daughters. He passed away before their marriage.

- (ख) What is the utility of acquiring knowledge, if it makes a man proud and selfish?
The main function of learning is to foster Politeness.
- (ग) A Poor man who earns his livelihood by honest means is happier than a rich man
who has amounted a huge fortune by dishonest means.

—x—

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

B.A. Honours Part-I Examination, 2019

SANSKRIT

PAPER-II (New Syllabus)

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

विभाग-क

1. बाणभट्टस्य रचनारीतिविषये नातिदीर्घः प्रबन्धः लेखनीयः 12

अथवा

कादम्बरीकथामुखमाश्रित्य विन्धाटव्याः यथायथं वर्णनां कुरुत ।

2. अधोलिखितयोः अनुच्छेदयोः कस्यापि एकस्य अनुच्छेदस्य मातृभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः कार्यः — 5

(क) अपसृते च तस्मिन् स विहङ्गराजो राजाभिमुखो भूत्वा समुन्नमय्य दक्षिणं चरणमतिस्पृष्टं वर्णस्वरसंस्कारया गिरा कृतजयशब्दो राजानमुद्दिश्यार्थमिमां पपाठ—

“स्तनयुगमश्रुत्नातं समीपतरवर्ति हृदयशोकाग्नेः ।

चरतिविमुक्ताहारं व्रतमिव भवतो रिपुस्त्रीनाम् ॥”

(ख) राजा तु तां श्रुत्वा संजात-विस्मयः सहर्षमासन्नवर्तिनमतिमहार्घहेमासनोपविष्टम् अमरगुरुमिवाशेषनीतिशास्त्रपारगतम् अतिवयसमग्रजन्मानमखिलमन्त्रिमण्डले प्रधानममात्यं कुमारपालितनामानमब्रवीत् ।

3. देवनागरीलिप्या सन्धिविच्छेदं कृत्वा पुनः लिखत— 3

“रूपवतोऽपि सन्तानार्थिभिरमात्यैरपेक्षितस्यापि सुरतसुखस्योपरि द्वेष इवासीत् ।”

विभाग-ख

4. अभिज्ञानशकुन्तलम् इति नाटके वर्णितस्य विदूषकस्य चरित्रं वर्णयत । 12

अथवा

दुर्वासाऋषेः शापवृत्तान्तस्य नाटकीयतात्पर्यम् आलोच्यताम् ।

5. कस्यचित् एकस्य सरल संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च व्याख्या कार्या –

8

- (क) “रम्याणि वीक्ष्य मधुरांश्च निशम्य शब्दान्
पर्युत्सुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तुः।
त च्चे तसा स्मरति नूनमबोधपूर्व
भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि॥”
- (ख) मानुषीषु कथं वा स्यादस्य रूपस्य संभवः।
न प्रभातरलं ज्योतिरुदेति वसुधातलात्॥

6. कस्यापि एकस्य पादपूरणं देवनागरीलिप्या कुरुत—

5

- (क) “.....
.....।
स्त्रीरत्नसृष्टिरपरा प्रतिभाति सा मे
.....॥”
- (ख) “.....
.....।
.....
धावन्त्यमी मृगजवाक्षमयेव रथ्याः॥”

7. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः मातृभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः करणीयः –

5×2 = 10

- (क) वैखानसं किमनया व्रतमाप्रदाना—
ब्यापाररोधि मदनस्य निषेवितव्यम्।
अत्यन्तमात्मसदृशेक्षणवल्लभाभि
राहो निवत्स्यति समं हरिनाङ्गनाभिः॥
- (ख) सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यं
मलिनमपि हिमांशोर्लक्ष्म लक्ष्मीं तनोति।
इयमधिकमनोज्ञा वल्कलेनापि तन्वी
किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम्॥
- (ग) त्वमर्हतां प्राग्रसरः स्मृतोऽसि यत्
शकुन्तला मूर्तिमती च सत्क्रिया।
समा-यंस्तुल्यगणं वधूवरं
चिरस्य वाच्यं न गतः प्रजापतिः॥

8. अधोलिखितानां प्रश्नानां कयोश्चिद् द्वयोः संक्षिप्तमुत्तरं लिखत -

$$2\frac{1}{2} \times 2 = 5$$

- (क) किं नाम भरतवाक्यम् ? “अभिज्ञानशकुन्तलम्” इति नाटकस्य भरतवाक्ये कस्याः देवतायाः स्तुतिरस्ति ?
- (ख) कः आसीत् मातलिः ? सः किमर्थं दुष्यन्तसमीपमागतवान् ?
- (ग) पुत्रमेव गुणोपेतं चक्रवर्तिनमाप्नुहि— कदा केन कस्मै च इदमुक्तम् ? चक्रवर्ती इत्यस्य कोऽर्थः ?

विभाग-ग

9. (क) अधोलिखितेषु छन्दःसु द्वयोः उदाहरणसहयोगेन संज्ञानिर्देशं कुरुत—

$$5 \times 2 = 10$$

स्थोद्धता, वसन्ततिलकम्, इन्द्रवज्रा, शालिनी ।

(ख) गुरुलघुनिर्देशपूर्वकं संज्ञासहकारेण छन्दोनिर्णयं कुरुत— (कस्यचिदेकस्य)

5

(i) हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ।

(ii) प्रवर्ततां प्रकृतिहिताय पार्थिवः ।

(iii) हस्ते लोलाकमलमलके बालकुन्दानुविद्धम् ।

10.(क) गणनिर्णयप्रसङ्गे आचार्यगङ्गादासमहोदयेन तस्य छन्दोमंजरी ग्रन्थे यदुक्तं तत् लिख्यताम् ।

$$2\frac{1}{2}$$

(ख) किं तावत् पद्यम् ? पद्यस्य भेदान् लिखन्तु ।

$$2\frac{1}{2}$$

विभाग-घ

11. अधोलिखितानां प्रश्नानां कयोश्चिद् द्वयोः उत्तरं प्रदेयम्—

$$7\frac{1}{2} \times 2 = 15$$

(क) साहित्यदर्पणानुसारेण नाटकस्य वैशिष्ट्यानि लेखनीयानि ।

(ख) पञ्चकार्यावस्था सोदाहरणैः आलोचनीया ।

(ग) का नाम वृत्तिः सभेदं व्याख्यायताम् ।

12. अधोलिखितेषु कस्यापि एकस्य टिप्पणी कार्या—

5

मुखसन्धिः, विष्कम्भकः, पूर्वरङ्गः ।

—x—

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

B.A. Honours Part-II Examination, 2019

SANSKRIT

PAPER-III (New Syllabus)

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

क-विभागः

1. प्रश्नद्वयं समाधेयम् — 12×2 = 24
- (क) ऋग्वेदस्य संवादसूक्तानां सोदाहरणं व्याख्या कार्या ।
- (ख) ब्राह्मणग्रन्थस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादनीयम् ।
- (ग) अथर्ववेदस्य प्रतिपाद्यविषयाः प्रतिपादनीयाः ।
- (घ) वैदिकोपनिषद्विषये प्रबन्धः लेखनीयः ।

2. कस्यापि एकस्य टिप्पणी कार्या — 6
- निरुक्तम्, आचार्यः सायणः, व्याकरणम्, कल्पः ।

अथवा

- संक्षिप्तोत्तरं लेखनीयम् (त्रयाणाम्) — 2×3 = 6
- (क) का नाम त्रयी ?
- (ख) 'शतपथब्राह्मणः' इति नामकरणस्य तात्पर्यं किम् ? केन वेदेन सहास्य सम्बन्धः ?
- (ग) सामवेदस्य मुख्यभागद्वयं किम् ?
- (घ) वेदपाठस्य कति भेदाः ? तेषां नामानि लिखत ।
- (ङ) अथर्ववेदस्य उपनिषदां नामानि लिखत ।

ख-विभागः

3. प्रश्नद्वयं समाधेयम् (कस्याप्येकस्य उत्तरं संस्कृतभाषया लेखनीयम्)— 12×2 = 24
- (क) भारतीयसंस्कृतेः साहित्यस्य चोपरि महाभारतस्य प्रभाव आलोचनीयः ।
- (ख) संस्कृतनाटकोत्पत्तिविषये प्रचलितान् विभिन्नान् मतवादान् सम्यग् आलोचयत ।
- (ग) कालिदासविरचितानां नाटकानां संक्षिप्तपरिचयो देयः ।

(घ) किं नाम ऐतिहासिककाव्यम् ? संस्कृत साहित्ये विरचितानां ऐतिहासिककाव्यानां संक्षिप्तालोचना विधेया ।

4. टिप्पणी कार्या (एकस्य)–

5

कुमारसम्भवम्, कुमारदासः, उत्तररामचरितम्, पञ्चतन्त्रम् ।

5. अतिसंक्षिप्तोत्तरं लेखनीयम् (त्रयाणाम्)–

2×3 = 6

(क) भर्तृहरेः शतकत्रयाणां नामानि लिखत ।

(ख) रामायनस्य काण्डानां नामानि यथाक्रमं लिखत ।

(ग) महाभारतमवलम्ब्य संस्कृतेन विरचितस्य महाकाव्यद्वयस्य महाकाव्यकारस्य च नाम लेखनीयम् ।

(घ) रचयितुर्नामोल्लेखपूर्वकं संस्कृतसाहित्ये प्रकरणद्वयस्य नाम लिखत ।

ग-विभागः

6. एकः प्रश्नः समाधेयः –

10

(क) प्राचीनभारतस्य वास्तुशास्त्रमधिकृत्य नातिदीर्घः प्रबन्धो लेखनीयः ।

(ख) गणितशास्त्रमधिकृत्य प्रबन्धमेकं लिखत ।

7. टिप्पणी कार्या (एकस्य)–

5

आर्यभट्टः, ब्रह्मगुप्तः, चरकसंहिता ।

घ-विभागः

8. एकः प्रश्नः समाधेयः –

12

(क) अर्वाचीनकाले विरचितानाम् ऐतिहासिकनाटकानां संक्षिप्तः परिचयः देयः ।

(ख) अर्वाचीनकाले विरचितानां संस्कृतकाव्यानां परिचयः प्रदेयः ।

9. टिप्पणी कार्या (द्वयोः)–

4×2 = 8

(क) केशवदाशः

(ख) पुष्पाञ्जलिः

(ग) सुशीला

(घ) भारतलक्ष्मीनाटकम्

(ङ) बान्धवीरक्षिता ।

—x—

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

B.A. Honours Part-II Examination, 2019

SANSKRIT

PAPER-IV (New Syllabus)

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

एकक:-१

1. संस्कृतभाषया एकस्योत्तरं प्रदेयम् — 12
(क) किं तावद् ब्रह्मचारिणां कर्तव्यम्— मनुमतानुसारेण आलोच्यताम्।
(ख) सामाजिकाचरणविधिविषये मनुसंहितायाः द्वितीयाध्याये यदुपदिष्टं तत्सर्वम् आलोच्यताम्।
2. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च एकस्य व्याख्या कार्या — 8
(क) वेदोऽखिलो धर्ममूलं स्मृतिशीले च तद्विदाम्।
आचारश्चैव साधूनामात्मनस्तुष्टिरेव च॥
(ख) जप्येनैव तु संसिध्येद् ब्राह्मणो नात्र संशयः।
कुर्यादन्यत्र वा कुर्यान्नैत्रो ब्राह्मण उच्यते॥
3. द्वयोः उत्तरं प्रदेयम् — $2\frac{1}{2} \times 2 = 5$
(क) उपाध्यायः क उच्यते ?
(ख) किं नाम ब्रह्मसत्रम् ?
(ग) को नाम ह्येच्छदेशः ?
(घ) महायज्ञः कः ?

एकक:-२

4. एकस्योत्तरं प्रदेयम् -

10

(क) को नाम व्यवहारः ? अस्य कति पादाः ? सर्वे पादाः सम्यगालोच्यन्ताम्।

(ख) कस्तावाद दायः ? याज्ञवल्क्यानुसारेण दायभागः सम्यगालोच्यताम्।

5. अधोलिखितेषु द्वयोः टिप्पणी कार्या -

$4\frac{1}{2} \times 2 = 9$

प्रतिभूः, कूटसाक्षी, लेख्यम्, आधिः।

6. अधोलिखितेषु द्वयोः संक्षिप्तमुत्तरं प्रदेयम्-

3×2 = 6

(क) स्तेयः कः ?

(ख) का खलु वृद्धिः ?

(ग) किं नाम स्त्रीधनम् ?

(घ) किं नाम सम्भूयसमुत्थानम् ?

एकक:-३

7. राज्ञाम् आत्मरक्षाविषये कौटिल्येन यदुक्तं तत्सर्वम् आलोच्यताम्।

12

अथवा

दूतप्रणिधिविषये कौटिल्यस्य मतं पर्यालोच्यताम्।

12

8. वङ्गभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः कार्यः (द्वयोः)-

4×2 = 8

(क) मौलपुरुषाधिष्ठितं यानवाहनमारोहेत्, नावं चाप्तनाविकाधिष्ठिताम्। अन्यनौप्रतिबद्धां वातवेगवशां च नोपेयात्। उदकान्ते सैन्यमासीत्। मत्स्यग्राहविशुद्धमुदकमवगाहेत्। व्यालग्राहपरिशुद्धमुद्यानं गच्छेत्।

(ख) धर्मार्थाविरोधेन कामं सेवेत, न निःसुखः स्यात्। समं वा त्रिवर्गमन्योन्यानुबन्धम्। एको ह्यत्यासेवितो धर्मार्थकामानामात्मानमितरौ च पीडयन्ति। अर्थ एव प्रधान इति कौटिल्यः। अर्थमूलौ हि धर्मकामाविति।

(ग) नास्य गुह्यं परे विद्युः छिद्रं विद्यात् परस्य च।

गूहेत् कूर्म इवाङ्गानि यत्स्याद्विवृतमात्मनः॥

9. द्वयोः टिप्पणी कार्या-

$2\frac{1}{2} \times 2 = 5$

अरिषड्वर्गः, आन्वीक्षिकी, विग्रहः, निःसृष्टार्थः।

एकक:-४

10. अधोलिखितेषु द्वयोः व्याख्या कार्या – 5×2 = 10

ह्रस्वस्य पिति कृति तुक्, उपसर्गे घोः किः, तस्य विकारः, तस्यापत्यम्।

11. प्रतिविभागादेकैकमादाय साकल्येन त्रयाणां पदसाधनं क्रियताम् – 3×3 = 9

क-विभागः

चेयम्, दर्शकः, कारकः।

ख-विभागः

सामाजिकः, वैनतेयः, दाक्षिः।

ग-विभागः

कुमारी, गार्गी, अजा।

12. प्रतिविभागाद् ऐकैकं समादाय साकल्येन त्रयाणां परिणतरूपं लिख्यताम् – 2×3 = 6

क-विभागः

कृ + तृच्, भुज् + तुमुन्, शी + क्त्वा।

ख-विभागः

शिव + अण्, यत् + त्रल्, ग्राम + तल् + टाप्।

ग-विभागः

मातुल + डीष्, मनुष्य् + डीप्, गोप + डीष्।

अथवा

एकस्योत्तरं प्रदेयम् –

6

(क) लघुसिद्धान्तकौमुद्यनुसारेण स्त्रीप्रत्ययोक्तडीप्- प्रत्ययस्य प्रयोगविषये टिप्पणी लेखनीया।

(ख) लघुसिद्धान्तकौमुद्यनुसारेण निष्ठा-प्रत्ययस्य प्रयोग आलोच्यताम्।

—x—

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

B.A. Honours Part-III Examination, 2019

SANSKRIT

PAPER-V (New Syllabus)

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

विभाग:-क

1. प्रश्नद्वयं समाधेयम् (एकस्योत्तरं संस्कृतभाषया प्रदेयम्)— 10×2 = 20
- (क) “शरीरं तावदिष्टार्थव्यवच्छिन्ना पदावली”— इदमभिमतं सवितर्कमालोच्यताम्।
- (ख) दण्डिकृतं महाकाव्यलक्षणं सविशदमालोच्यताम्।
- (ग) का रीतिः ? वैदर्भी—गौडी—रीत्योर्मध्ये पार्थक्यं निर्दिश्यताम्।
- (घ) व्याख्येयम् (द्वयोः)— 5×2 = 10
- (i) तदल्पमपि नोपेक्ष्यं काव्ये दुष्टं कथञ्चन।
स्याद्वपुः सुन्दरमपि श्वित्रेणैकेन दुर्भगम्॥
- (ii) आदिराजयशोविम्बमादर्शं प्राप्य वाङ्मयम्।
तेषामसन्निधानेऽपि न स्वयं पश्य नश्यति॥
- (iii) इदमन्धं तमः कृत्स्नं जायते भुवनत्रयम्।
यदि शब्दाह्वयं ज्योतिरासंसारं न दीप्यते॥

विभाग:-ख

2. प्रश्नत्रयं समाधेयम्— 10×3 = 30
- (क) सलक्षणं सोदाहरणं च आलोचयत (द्वयोः)— 5×2 = 10
- विभावना, परिणामः, एकावली, उल्लेखः।
- (ख) प्रभेदः निर्णयः (द्वयोः)— 5×2 = 10
- (i) अपहृति-व्याजोक्तयोः

- (ii) अनुप्रास-यमकयोः
- (iii) दीपक-तुल्ययोगितयोः
- (ग) एकमलंकारमवलम्ब्य संक्षिप्तः प्रबन्धः लिख्यताम्— 10
उपमा, रूपकम्, अतिशयोक्तिः ।
- (घ) श्लोकार्थमालोच्य अलंकारः निर्णयताम् (द्वयोः)— 5×2 = 10
- (i) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघा-विपर्ययः ।
गुणा गुणानुबन्धित्वात्तस्य सप्रसवा इव ॥
- (ii) क्व वत हरिणकानां जीवितं चातिलोलम् ।
क्व च निशितनिपाता वज्रसाराः शरास्ते ॥
- (iii) पादाहतं यदुत्थाय मूर्ध्ना नमधिरोहति ।
स्वस्थादेवापमानेऽपि देहिनस्त-द्वरं रजः ॥
- (iv) मानुषीषु कथं वा स्यादस्य रूपस्य सम्भवः ।
न प्रभातरलं ज्योतिरुदेति वसुधातलात् ॥

विभागः-ग

3. एकस्योत्तरं प्रदेयम्— 12
- (क) भट्टिकाव्यस्य द्वितीयसर्गमवलम्ब्य शरदृतोः विवरणं दीयताम् ।
- (ख) 'व्याख्यागम्यमिदं काव्यम्' इति सोदाहरणम् आलोच्यताम् ।
4. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च व्याख्या कार्या (एकस्य)— 8
- (क) तरङ्गसङ्गाच्चपलैः पलाशैर्ज्वालाश्रितं सातिशयां दधन्ति ।
सधुमदीप्ताग्निरुचीनि रेजुस्ताम्रोत्पलान्याकुलषट्पदानि ॥
- (ख) हिरण्मयी शाललतेव जङ्गमा च्युता दिवः स्थास्नुरिवाचिरप्रभा ।
शशाङ्कान्तेरधिदेवताकृतिः सुता ददे तस्य सुताय मैथिली ॥
5. मातृभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनुवादः कार्यः (एकस्य)— 4
- (क) वनानि तोयानि च नेत्रकल्पैः
पुष्पैः सरोजैश्च निलीनभृङ्गैः ।
परस्परां विस्मयवन्ति लक्ष्मी-
मालोकयाञ्चक्रुरिवादरेण ॥

(ख) लतानुपातंकुसुमान्यगृह्णात्
स नद्यवस्कन्दमुपास्पृशच्च।
कुतुहलाच्चारुशिलोपवेशं
काकुत्स्य ईषत्स्मयमान आस्त॥

6. प्रश्नत्रयं समाधेयम् -

2×3 = 6

- (क) प्रसन्नकाण्डे के विषयाः वर्णिताः ?
(ख) का आसीत् ताडका ? केन कथं सा हता ?
(ग) भट्टिकाव्यस्य द्वयोः टीकाकारयोः नाम उल्लेखनीयम्। 'सर्वपथिना' इति टीका केन रचिता ?
(घ) 'भट्टिः' इति शब्दस्य कोऽर्थः ? किं निमित्तं काव्यमिदं भट्टिकाव्यमुच्यते ?
(ङ) 'पिनाकी' इति शब्देन कः बोध्यते ?

विभाग:-घ

7. प्रश्नद्वयं समाधेयम्।

- (क) संस्कृतालंकारशास्त्रे भरतस्यावदानम् आलोच्यताम्। 10
(ख) साहित्यदर्पणस्य रचयिता कः ? आलंकारिकरूपेण तस्य मूल्यायनं क्रियताम्। 10
(ग) संस्कृतालंकारशास्त्रे मम्मटस्य अवदानम् आलोच्यताम्। 10
(घ) टिप्पणी लेखनीया (द्वयोः)- 5×2 = 10

महिमभट्टः, रुद्रटः, काव्यमीमांसा, जगन्नाथः।

—x—

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

B.A. Honours Part-III Examination, 2019

SANSKRIT

PAPER-VI (New Syllabus)

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

विभाग:-क

1. व्याख्या कार्या (चतुर्णाम्) – 5×4 = 20
 - (क) रूपरहितस्पर्शवान् वायुः ।
 - (ख) उपमितिकरणमुपमानम् ।
 - (ग) सन्दिग्धसाध्यवान् पक्षः ।
 - (घ) शब्दगुणकमाकाशम् ।
 - (ङ) परमपरं चेति द्विविधं सामान्यम् ।
 - (च) व्याप्यारोपेण व्यापकारोपस्तर्कः ।
2. प्रश्नद्वयं समाधेयम् – 12×2 = 24
 - (क) कति द्रव्यानि अन्नंभट्टेन स्वीकृतानि ? कानि च तानि ? तमसः द्रव्यत्वम् अस्ति न वेति 1+1+10=12
संयुक्तिकमालोच्यताम् ।
 - (ख) अन्नंभट्टानुसारम् अभावः कतमः पदार्थः ? अभावस्य लक्षणं विलिख्य अन्नंभट्टमतानुसारं तस्य 1+3+8=12
भेदाः सविस्तरमालोच्यन्ताम् ।
 - (ग) तर्कसंग्रहानुसारं परामर्शस्य किं लक्षणम् ? प्रतिपदव्यावृत्तिपुरःसरं तद्व्याख्यात । अनुमितौ 2+4+6=12
परामर्शस्योपयोगिता व्याख्येया ।
3. वैधता निरूपणीया (द्वयोः)– 3×2 = 6
 - (क) सर्वमनित्यं प्रमेयत्वात् ।
 - (ख) शब्दो नित्यः कार्यत्वात् ।
 - (ग) आम्रफलं मधुरम् आम्रत्वात् ।
 - (घ) पर्वतो धूमवान् बहेः ।
4. पञ्चानां संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् – 2×5 = 10
 - (क) तर्कसंग्रहानुसारं सामान्यस्य किं लक्षणम् ? कुत्र कुत्र सामान्यं न विद्यते ?
 - (ख) का नाम व्याप्तिः ?

- (ग) असमवायि कारणं किम् ? उदाहरणं देयम्।
(घ) घटरूपप्रत्यक्षजनने कः सन्निकर्षः ?
(ङ) अन्नं भट्टानुसारं करणस्य किं लक्षणम् ?
(च) उपमितेः किं करणमस्ति ?
(छ) का नाम अन्यथासिद्धिः ? उदाहरणं देयम्।
(ज) का नाम अर्थापत्तिः ?

विभाग:-ख

5. द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं देयम् -

10×2 = 20

- (क) चार्वाकसम्प्रदायस्य अपरं नाम किम् ? अस्या अभिधायाः किं कारणम् ? तेषां मतानुसारम् आत्मतत्त्वमालोचनीयम्।
(ख) सप्तभङ्गिनयः केषां मतवादः ? तेषां मतानुसारं सप्तभङ्गिनयः आलोचनीयः।
(ग) भारतीयदर्शनस्य मुख्यसम्प्रदायद्वये सांख्य-दर्शनं कस्मिन् सम्प्रदाये अन्तर्भुक्तं भवति ? दर्शनस्यास्य प्रतिपाद्यविषयः सविशदम् आलोच्यताम्।
(घ) शंकराचार्यः कः ? भारतीयदर्शने तस्य अवदानमालोच्यताम्।

6. द्वयोः संस्कृतभाषया टिप्पणी कार्या -

5×2 = 10

चत्वारि आर्यसत्यानि, समाधिः, परमाणुकारणवादः, ख्यातिवादः।

विभाग:-ग

7. पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः -

2×5 = 10

- (क) पाण्डुलिपि-शब्दस्य किं तात्पर्यम् ?
(ख) कतिविधानि संस्करणानि ? तेषां नामानि लिखत।
(ग) का नाम पुष्पिका ? कुत्र पुष्पिका दृश्यते ?
(घ) नेपालदेशे प्रचलिताया लिप्याः नाम किम् ?
(ङ) अद्यावधि पाठोद्धारकृता सर्वप्राचीना लिपिः का ?
(च) का नाम एकलमातृका ?
(छ) किं नाम एन्-सि-सि (NCC) ?
(ज) वाखशलि-पाण्डुलिपिः कदा आविष्कृता ? अस्या नामकरणस्य तात्पर्यं लिखत।

—x—

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

B.A. Honours Part-III Examination, 2019

SANSKRIT

PAPER-VII (New Syllabus)

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

Unit-I

1. अग्नेः चारित्रिकं वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत । 8

अथवा

अक्षसूक्तमाधारीकृत्य तात्कालिकी-सामाजिकावस्थां विचारयत ।

2. संस्कृतेन व्याख्या कार्या (एकस्य)– 6

(क) य आत्मादा बलदा यस्य विश्वं

उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।

यस्य छायामृतं यस्य मृत्युः

कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥

(ख) सं गच्छध्वं सं वदध्वं

सं वो मनांसि जानताम् ।

देवा भागं यथा पूर्वं

सञ्जानाना उपासते ॥

3. आङ्गलभाषया वङ्गभाषया वा अनुवादः करणीयः – 5

(क) अग्निः पूर्वभिर्ऋषिभिः–

रीड्यो नूतनैरुत ।

स देवाँ एह वक्षति ॥

अथवा

(ख) जा॒या त॑प्यते कि॒तव॑स्य ही॒ना
मा॒ता पु॒त्रस्य॑ च॒रतः॑ क॒स्वित् ।
ऋ॒णा॒वा वि॒भ्य॒धन॑मिच्छ॒मानोऽ-
न्वेषा॑मस्त॒मुप॑ न॒क्तमे॒ति ॥

4. व्याख्या कार्या -

6

(क) अभि॒प्लव॑षडहस्य मध्यवर्ति॒षूक्थे॑षु तृतीय-
सवने॑ मैत्रावरुणस्य 'अग्ने॑ यं य॒ज्ञम्'
इत्यादि॑को वैकल्पिकोऽनुरूपस्तृचः ।

अथवा

(ख) द्वयोः टीका प्रदेया-

3×2 = 6

प्रातरनुवाकः, स्तोत्रम्, अक्षि॒प्लव॑षडहः, क्रतुः ।

Unit-II

5. (क) रुद्राध्यायमाधारीकृत्य प्रबन्धमेकं लिखत ।

10

अथवा

(ख) द्वयोः अनुवादः करणीयः -

5×2 = 10

(i) नाना॒वीर्या॑ ओष॒धीर्या॑ बिभर्ति ।

पृथि॒वी नः॑ प्रथ॒तां रा॒ध्यतां॑ नः ॥

(ii) नमोऽस्तु नील॒ग्रीवा॑य सहस्रा॒क्षाय॑ मी॒दुषे ।

अथो॑ ये अस्य स॒त्वानोऽहं॑ तेभ्योऽकरं॑ नमः ॥

(iii) शिवेन॑ वचसा॒ त्वा गि॒रिशा॑ऽच्छा वदामसि ।

यथा॑ नः सर्वमि॒ज्जग॑दय॒क्ष्मं सु॑मना असत् ॥

Unit-III

6. 'मनुमत्स्यकथा' इति आख्यानस्य तात्पर्यम् आलोच्यताम् ।

10

अथवा

शुनः शेषोपाख्यानमालोच्य पुरुषमेधस्योपरि विचारः करणीयः ।

7. आज्ञलभाषया वङ्गभाषया वा अनूद्यताम् (द्वयोः) -

5×2 = 10

(क) यावद्वै क्षुल्लका भवामो बह्वी वै नस्तावन्नाष्ट्रा भवत्युत मत्स्य एव मत्स्य गिलति कुम्भां माग्रे विभरामि ।

(ख) आस्ते भग आसीनस्योर्द्धस्तिष्ठति तिष्ठतः।

शेते निपद्यमानस्य चरति चरतो भगश्चरैवेति॥

(ग) स यतिर्था तत्समां परिदिदेश ततिर्या समा नावमुपकल्प्योपासाञ्चक्रे च स औधे उत्थिते नावमापद्यासै ततस्त्वा पारयितास्मोति।

Unit-IV

8. बृहादारण्यकोपनिषदाधारेण मोक्षस्य स्वरूपम् आलोच्यताम्। 10
अथवा
बृहादारण्यकोपनिषदमनुसृत्य ब्रह्मणः स्वरूपम् आलोच्यताम्।
9. संस्कृतेन व्याख्या कार्या— (एकस्य) 6
(क) अमृतत्वस्य तु नाशास्ति वित्तेनेति।
(ख) आत्मनस्तु कामाय सर्वं प्रियं भवति।
10. आङ्गलभाषया वङ्गभाषया वा अनूद्यताम्— अनन्दा नाम ते लोका अन्धेन तमसावृताः। 4
तांस्ते प्रेत्याभिवाच्छन्त्यविद्वांसोऽबुधो जनः ॥
अथवा
मनसैवानुद्रष्टव्यं नेह नानास्ति किञ्चन।
मृत्योः स मृत्युमाप्नोति य इह नानेव पश्यति॥

Unit-V

11. (क) पदपाठः प्रदर्श्यताम् [2 (क) अथवा 3 (क)] ? 7
(ख) वैदिकोपसर्गस्य अथवा लुङ्-प्रयोगस्य वैशिष्ट्यं विचारयत। 12
(ग) द्वयोः व्याकरणगता व्याख्या कार्या — 3×2 = 6
(i) 'हविषा' [Q.No.2 (क)]
(ii) 'विधेम' [Q.No.2 (क)]
(iii) 'सञ्ज्ञानाना' [Q.No.2 (ख)]
(iv) 'तप्यते' [Q.No.3 (ख)]

—x—

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

B.A. Honours Part-III Examination, 2019

SANSKRIT

PAPER-VIII (New Syllabus)

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

विभाग:-क

1. अधोलिखितेषु सूत्रेषु द्वयोः व्याख्या कार्या – 4×2 = 8
(क) तथायुक्तं चानीप्सितम्।
(ख) यतश्च निर्धारणम्।
(ग) अपवर्गे तृतीया।
(घ) आख्यातोपयोगे।
2. अधोलिखितेषु दीक्षितवचनेषु द्वयोः व्याख्या कार्या – 4×2 = 8
(क) तमब्रह्मणं किम् ? गङ्गायां घोषः।
(ख) कृति किम् ? तद्धिते मा भूत्, कृतपूर्वी कटम्।
(ग) परिमाणमात्रे द्रोणो व्रीहिः।
(घ) अर्थनिबन्धनेयं संज्ञा, बलिं भिक्षते वसुधाम्।
3. काचिदेका व्याख्या कार्या – 4
(क) क्रियाया द्योतको नायं संबन्धस्य न वाचकः।
नापि क्रियापदाक्षेपी संबन्धस्य तु भेदकः॥
(ख) अपाये यदुदासीनं चलं वा यदि वाचलम्।
ध्रुवमेवातदावेशात् तदपादानमुच्यते॥
4. रेखाङ्कितानां पदानां ससूत्रं सकारणं विभक्तिनिर्णयं कुरुत (त्रयाणम्)– 2×3 = 6
(क) नास्ति घटः अनुपलब्धेः।
(ख) पान्थः तरुमूलम् अधिशेते।
(ग) चन्द्रस्य दर्शनम् शिशुना।
(घ) सरस्वतीं नमस्कुर्मः।
(ङ) कुण्डलाय हिरण्यम्।

5. एकस्य टिप्पणी कार्या -

4

(क) सम्प्रदानम्, (ख) प्रातिपदिकार्थः, (ग) हेतुः।

विभाग:-ख

6. अधोलिखितेषु सूत्रेषु त्रयाणां व्याख्या कार्या -

5×3 = 15

(क) विशेषणं विशेष्येण बहुलम्।

(ख) पञ्चमी भयेन।

(ग) उपपदमतिङ्।

(घ) चार्थे द्वन्द्वः।

(ङ) तत्र तेनेदमिति स्वरूपे।

7. टिप्पणी कार्या (द्वयोः) -

4.5×2 = 9

(क) उपसर्जनम्, (ख) उपमानकर्मधारयः, (ग) व्यधिकरणबहुव्रीहिः, (घ) पदविधिः।

8. ससूत्रं पदसाधनं कुरुत (त्रयाणाम्) -

2×3 = 6

अग्नीषोमौ, सुखप्राप्तः, नखानखि, सुमद्रम्, त्रिमुनि, मासपूर्वः।

विभाग:-ग

9. प्रश्नद्वयं समाधेयम्-

15×2 = 30

(क) वैदिक-लौकिकसंस्कृतयोः वैसादृश्यं सम्यग् आलोच्यताम्।

(ख) संस्कृतभाषायाम् आर्येतरभाषाणां प्रभाव आलोच्यताम्।

(ग) को नाम ध्वनिनियमः ? ग्रासमानध्वनिनियमः सविशदमालोच्यताम्।

(घ) टिप्पणी लेखनीया - (त्रयाणाम्)

5×3 = 15

(i) अपिनिहितिः (Epenthesis)

(ii) समीभवनम् (Assimilation)

(iii) कोलित्सध्वनिसूत्रम् (Collitz's Law)

(iv) भूर्धन्यीभवनम् (Cerebralization)

(v) वर्णविपर्ययः (Metathesis)

विभाग:-घ

10. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च कमप्येकम् आधारीकृत्य निबन्धमेकं लिखत।

10

(क) सपादशतवर्षे शिकागोधर्ममहासभा।

(ख) जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी।

(ग) चलभाषयन्त्रस्य सुफलं कुफलं च।

(घ) उत्सवप्रियाः वङ्गीयाः।

—x—